

*Мехед О. Б., доцент кафедри біології,
Національний університет «Чернігівський колегіум»
імені Т. Г. Шевченка*

ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ФОРМУВАННІ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ БІОЛОГІЇ ТА ОСНОВ ЗДОРОВ'Я ДО ПРОВАДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

***Анотація.** Розкрито сутність та обґрунтовано основні складові готовності майбутніх учителів біології та основ здоров'я до соціально-педагогічної діяльності у закладах середньої освіти. Подано опис та наведено окремі результати констатувального та формувального педагогічного експерименту.*

***Ключові слова:** соціально-педагогічна діяльність, критерії, показники, рівні готовності, дидактичне забезпечення, ефективна реалізація.*

Застосування сучасних технологій для налагодження конструктивної взаємодії та ефективної співпраці між усіма суб'єктами освітнього процесу в закладах освіти є одним із пріоритетних напрямків роботи педагога [5, 20]. Процес фахової підготовки майбутніх учителів біології та основ здоров'я до соціально-педагогічної роботи з учнями закладів середньої освіти набуде додаткової ефективності за умови удосконалення змісту професійно зорієнтованих дисциплін та практики за фахом з використанням сучасних технологій, упровадження в процес професійної підготовки інтерактивних форм і методів навчання, що сприяють підвищенню рівня професійної готовності студентів до реалізації відповідної роботи з учнями [1, 2].

Метою дослідження було вивчення основних складових готовності майбутнього вчителя біології та основ здоров'я до провадження соціально-педагогічної діяльності.

У ході експериментальної роботи застосовували комплекс методів, серед яких: анкетування, тестування, педагогічне спостереження, аналіз результатів творчої і практичної діяльності студентів, формувальний експеримент, статистичні вимірювання, моделювання педагогічних ситуацій.

Вибір методів дослідження регламентувався необхідністю отримання вірогідної інформації, яка засвідчувала б рівень готовності майбутніх учителів біології та основ здоров'я до соціально-педагогічної діяльності, динаміку змін, які відбулися за впровадження рекомендованого методичного забезпечення організації занять зі здобувачами освіти, а також результативність в цілому моделі дидактичної системи для забезпечення формування готовності майбутніх учителів до ефективного провадження вказаного виду діяльності [3, 116-117].

Нами було обґрунтовано три рівні готовності (високий, середній, низький) особистості майбутнього вчителя до провадження соціально-педагогічної діяльності у закладах середньої освіти з урахуванням визначених нами критеріїв. З метою отримання об'єктивних даних для кожного здобувача освіти розраховувався коефіцієнт готовності за формулою: $KГ = КОБ / МКБ$, де КОБ - кількість отриманих балів, МКБ - максимально можлива кількість балів. Залежно від значень КГ визначався відповідний рівень: від 0,8 до 1,0 - рівень готовності вважався високим; від 0,4 до 0,7 - середнім; меншим за 0,4 - низький рівень.

У ході констатувального експерименту було з'ясовано, що студенти контрольної та експериментальної груп суттєво не відрізняються за показниками готовності до провадження соціально-педагогічної діяльності, наявна відмінність перебувала у межах 5% похибки, яка традиційно прийнята для педагогічних досліджень.

Низький рівень готовності здобувачів освіти до соціально-педагогічної роботи в школі продемонстрували 47,65% в експериментальній групі і 43,65% - у контрольній групі. Для студентів вказаної групи характерними є схильність до прийняття спонтанних та

епізодичних рішень щодо провадження соціально-педагогічної діяльності, обмежений досвід практичної роботи та організації навчально-виховних заходів.

Серед представників іншої виокремленої нами групи студентів виділено 47,95% (КГ) та відповідно 45,64% (ЕГ) студентів, які відповідали показникам середнього рівня готовності до провадження вказаного виду діяльності. Студенти цієї групи демонстрували бажання працювати у вказаному напрямку, здатність розкривати окремі питання, як соціальні та психофізіологічні причини певних явищ, шляхи профілактики різних форм девіантної поведінки.

Одночасно, ми встановили, що лише 8,40% студентів контрольної та 6,71% студентів експериментальної групи виявили високий рівень готовності до соціально-педагогічної діяльності, що відрізнялися усвідомленням необхідності дотримання комплексної програми дій щодо роботи із школярами, виявили спроможність вирішувати питання, що охоплюють низку найважливіших проявів соціальних функцій людини, активно впроваджувати для цього новітні освітні технології.

Таким чином, виокремлення здобувачів освіти трьох різних рівнів готовності засвідчило, що підготовка фахівців має певні невикористані резерви, засвідчило актуальність їх всебічного вивчення з метою покращення професійної підготовки майбутніх учителів, зокрема біології та основ здоров'я до здійснення соціально-педагогічної діяльності.

Формувальний експеримент передбачав, зокрема, формування у здобувачів освіти необхідних знань різними засобами; зокрема, стимулювання мотивації до провадження різних видів педагогічної діяльності, що обумовлені особливостями і потребами виховної роботи в закладах середньої освіти. Нами було враховано рівень теоретичної підготовки майбутніх учителів біології та основ здоров'я, оцінено їх уміння обирати ефективні рішення для розв'язання педагогічних проблем у поєднанні сучасних інноваційних педагогічних технологій, зокрема інформаційно-комунікаційні технології навчання [4, 83], здатність до формування готовності до впровадження різноманітних засобів у освітньому процесі.

Підсумковий етап експерименту передбачав виявлення та вивчення динаміки готовності майбутніх учителів біології та основ здоров'я до здійснення соціально-педагогічної діяльності, яку вдалося зафіксувати для студентів контрольної та експериментальної груп.

Аналіз результатів дає можливість констатувати наступне. Свою готовність до програмно-цільової організації соціально-педагогічної діяльності в експериментальній групі виявило 28,5% студентів, у той час, як у контрольній групі вказаний показник сягнув 15,3. Зазначимо, що така динаміка у результаті експериментальної перевірки ефективності моделі дидактичної системи та педагогічних умов ефективної їх реалізації здійснюється за рахунок зменшення тієї частини студентів контрольної та експериментальної групи, які мали низький рівень готовності до провадження вказаного виду діяльності.

Аналізуючи особливості освітнього процесу, було зроблено наступні висновки: в результаті експерименту відбулися позитивні зміни основних показників рівнів готовності здобувачів освіти експериментальних груп у порівнянні з такими представниками контрольної групи до здійснення соціально-педагогічної діяльності у закладах середньої освіти в ході майбутньої професійної діяльності. Переважна більшість студентів експериментальної групи засвідчили показники високого та середнього рівня; суттєво зменшилося число тих здобувачів вищої освіти, які виявляли недостатню готовність до успішного вирішення зазначених питань у освітньому процесі сучасної школи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Безпалько О. В. Соціальна педагогіка: схеми, таблиці, коментарі : навчальний посібник [для студ. вищ. навч. закл]. —Київ, Центр учбової літератури, 2009. 208 с.

2. Капська А. Й., Безпалько О.В., Вайнола Р.Х. Актуальні проблеми соціально-педагогічної роботи : модульний курс дистанційного навчання. Київ, 2002. 164 с
3. Мехед О. Б. Підготовка майбутніх вчителів біології та основ здоров'я до соціально-педагогічної діяльності з метою популяризації здорового способу життя. Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка. Вип. 7 (163) : НУЧК, 2020. С. 115-120 с.
4. Мехед Д. Б., Мехед О. Б. Оцінювання навчальних досягнень студентів в умовах дистанційної освіти. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Випуск 120. Серія : педагогічні науки : Збірник. Чернігів : ЧНПУ імені Т. Г. Шевченка, 2014. С. 83 - 86.
5. Nosko M., Mekhed, O., Ryabchenko, S., Ivantsova, O., Denysovets, I., Griban, G., Prysyzhniuk, S., Oleniev, D., Kolesnyk, N., Tkachenko, P. (2020). The influence of the teacher's social and pedagogical activities on the health-promoting competence of youth. International Journal of Applied Exercise Physiology, 9 (9), 18-28.

Олексюк О.Р., к.пед.н., доцент кафедри змісту і методик навчальних предметів,
Вітенко І.М., к.геогр.н., доцент, заступник директора з науково-методичної роботи та міжнародного співробітництва,
Тернопільський обласний комунальний інститут післядипломної педагогічної освіти

ЦИФРОВІ РЕСУРСИ ДЛЯ НАВЧАННЯ УЧНІВ НА ЗАНЯТТЯХ З ГЕОГРАФІЇ

Анотація. У статті розглянуто дидактичний потенціал цифрових технологій для формування компетентності сучасних школярів. Зроблено огляд вебресурсів, мобільних застосунків, що доцільно використовувати при вивченні природничих дисциплін для успішного формування в учнів екологічної грамотності та сприяння розвитку суспільства згідно цілей сталого розвитку.

Ключові слова: цифрові технології, екологія, моніторинг, дослідження, спостереження.

Цифрові технології сьогодні присутні майже у всіх сферах діяльності людини. Мобільність сьогодні стала необхідною характеристикою сучасної людини та визначає її адаптивність до швидко мінливого зовнішнього світу. Технологія стає важливою частиною повсякденного життя здобувачів освіти, і маючи такий потенціал також може допомогти учням пізнавати та розуміти складні явища природи, заохотити співпрацю між однолітками у проектах з дослідження природи для формування стійкого переконання необхідності бережливого використання природних ресурсів в парадигмі стійкого розвитку. Теоретико-методологічні аспекти дидактичного потенціалу інформаційно-цифрових технологій досліджено працях В. Ю. Бикова, О.М. Спіріна, Ю. С. Рамського, М. І. Жалдака, Н.В. Морзе, М. В. Рафальської, Є. М. Смирнової-Трибульської, Н. Р. Балик, Ю. В. Горошка та ін., та доведено перспективність їх впровадження в закладах освіти [3]. Проте серед вивчених публікацій ми не знайшли досліджень, які б розглядали дидактичний потенціал цифрових технологій для формування екологічної грамотності учнів, що і спонукало нас до розгляду даної проблеми.

Навчальні засоби та посібники постійно вдосконалюються, однак цифрові технології пропонують учневі набагато більше захоплюючих діяльностей, адже сучасні мобільні телефони мало, чим поступаються кишеньковим комп'ютером, а тому мають значний дидактичний потенціал і для підвищення екологічної грамотності учнів та забезпечення гармонізації стосунків суспільства і природи у контексті раціонального природокористування. Більшість учнів нині користується в повсякденному житті смартфонами для спілкування в соціальних мережах, перегляду відео, прослуховування аудіо. Окрім зазначених діяльностей, смартфони можна використати і для спеціалізованих навчальних та наукових завдань [5]. Серед переваг використання мобільних гаджетів